

Aan de Informateurs
De heer H.G.J. Kamp
De heer drs. W.J. Bos
p/a Tweede Kamer
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Onderwerp

Adviezen en aandachtspunten van het
College voor de Rechten van de Mens
i.o. voor de kabinetsformatie.

Datum

25 september 2012

Ons kenmerk

2012/0156/LK/WvdT/IS

Geachte heer Kamp en heer Bos,

Mensenrechtenverdragen bieden burgers in Nederland bescherming in hun grondrechten. Door mensenrechten te eerbiedigen wordt de gelijkwaardigheid en menselijke waardigheid van iedereen gerespecteerd. Een land waarin mensenrechten zijn gegarandeerd voor iedereen leidt tot een stabiele, rechtvaardige samenleving en dat is goed voor de economie. Respect voor internationale verdragen en naleving van mensenrechten dient een uitgangspunt te zijn in de besprekingen voor een nieuwe coalitie. Als zelfstandig en onafhankelijk bestuursorgaan acht het College voor de Rechten van de Mens i.o. het gewenst u een aantal adviezen te geven om te bevorderen dat mensenrechtennormen in het toekomstig regeerakkoord worden opgenomen.

Op 1 oktober treedt de nieuwe Wet College voor de Rechten van de Mens in werking en is het College ook operationeel. Het College voor de Rechten van de Mens heeft als opdracht mensenrechten in Nederland te bewaken en te beschermen en daar waar mensenrechten in het geding komen deze te belichten. Het College bevordert de naleving van mensenrechten in praktijk, beleid en wetgeving. Het College vergroot het bewustzijn van mensenrechten in Nederland.

Het College is bevoegd tot het doen van onderzoek ter plaatse en personen en organisaties zijn verplicht inlichtingen te verschaffen. Daardoor kan het College gefundeerde adviezen en aanbevelingen geven aan de overheid en andere belanghebbenden. De jaarlijkse rapportage van het College¹ over de mensenrechtensituatie in Nederland biedt de overheid extra houvast om structureel te

¹ Zie artikel 3, sub b, Wet College voor de rechten van de mens.

werken aan verbetering van de mensenrechten. De Memorie van Toelichting verwoordt de rol van het College als volgt: *“Het College zal een cruciale schakel zijn tussen het maatschappelijk middenveld, nationale en internationale organisaties. Zo zal het op belangrijke wijze bijdragen aan het vertalen van het beginsel menselijke waardigheid naar handreikingen om aan dat beginsel in de praktijk vorm te geven.”*

Nationale mensenrechtenstructuur

In Nederland ontbreekt een bestuurlijke overlegstructuur ten behoeve van samenhang en afstemming van mensenrechtelijke aspecten van wetgeving, beleid en uitvoering. Instelling op hoog niveau van een interdepartementaal mensenrechtenoverleg kan die gewenste afstemming bevorderen. Dit vraagt geen grotere overheid maar voorkomt inefficiëntie en ineffectiviteit. Daarnaast signaleert het College dat een structurele dialoog tussen overheid en maatschappelijke organisaties ontbreekt.

Tegen die achtergrond doet het College twee aanbevelingen voor het regeerakkoord.

Er wordt door het kabinet een interdepartementaal overleg ‘mensenrechten in Nederland’ ingesteld, waarin hoge ambtenaren zitting hebben. Dit overleg, gecoördineerd door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, vormt tevens een vast aanspreekpunt voor het nieuwe College voor de Rechten van de Mens.

Het kabinet zet in op een regulier mensenrechtenoverleg tussen departementen en maatschappelijke organisaties over kwesties in Nederland. Het College voor de Rechten van de Mens wordt op basis van zijn wettelijke taak² gevraagd dit overleg te faciliteren.

Waarborgen mensenrechtennormen op verschillende beleidsterreinen

1. Naleving mensenrechten in Nederland

Nederland is in internationaal verband de verplichting aangegaan de naleving van de rechten van de mens te waarborgen. Daarom is het belangrijk om bij de uitwerking van een regeerakkoord over de gehele breedte van het nieuwe regeringsbeleid de bescherming van mensenrechten op een hoog niveau te houden. Het College beveelt aan bij de nieuwe kabinetsplannen uitdrukkelijk aan te geven hoe deze zich verhouden tot de voor Nederland geldende mensenrechtenverdragen en bepleit het volgende op te nemen in het regeerakkoord.

Het kabinet respecteert internationale en Europese mensenrechtenverdragen. Verdragen waar Nederland zich aan heeft gecommitteerd, dienen als leidraad en toetssteen voor beleid, wetgeving en uitvoering.

2. Migratie en mensenrechten

Mensenrechten gelden voor iedereen, dus ook voor vreemdelingen. In Nederland wordt al enige jaren een debat gevoerd over vreemdelingendetentie. Er zijn klachten over opsluiting zonder voldoende uitzicht op terugkeer, te langdurige opsluiting en over de zorg en het leefklimaat in de inrichtingen waar de opsluiting plaatsvindt. In augustus van dit jaar verschenen kritische onderzoeksrapporten over vreemdelingendetentie in Nederland van de Nationale ombudsman en van het *Committee for the Prevention of Torture*. Deze rapporten onderstrepen de urgentie om verbeteringen aan te brengen. Het College ziet dat in de komende regeerperiode met voortvarendheid gewerkt dient te worden aan verbetering van de situatie van vreemdelingen in detentie. In breder verband dringt het College er op aan dat in het vormgeven van het vreemdelingenbeleid en in de praktijk de mensenrechten worden gewaarborgd. Het College beveelt u aan de volgende tekst in het regeerakkoord op te nemen.

² Zie artikel 3, sub f, Wet College voor de rechten van de mens.

Vreemdelingendetentie is een uiterst redmiddel ter effectuering van de op handen zijnde uitzetting van een vreemdeling. De rechter toetst de noodzaak en het voortduren van vreemdelingendetentie. De omstandigheden in detentie zijn humaan, kinderen en kwetsbare personen worden niet in detentie gezet. Voor vreemdelingendetentie worden alternatieven ontwikkeld.

Gezinshereniging is in de afgelopen jaren vaak onderwerp van debat geweest op zowel Europees als nationaal niveau. Recent is een aanscherping van eisen voorzien om gezinshereniging te beperken tot het 'kerngezin'. Ongehuwden komen daardoor niet langer in aanmerking voor gezinshereniging. Ook voor vreemdelingen is het van belang dat gezinsleden bij elkaar kunnen zijn en blijven. Daarom bepleit het College het volgende voor het regeerakkoord.

Het gezinsherenigingsbeleid wordt zodanig vormgegeven dat dit in overeenstemming is met het recht op gezinsleven conform artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en geen strijd oplevert met het verbod op discriminatie, zoals vastgelegd in o.a. artikel 1 van het 12^e protocol van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens. Specifieke aandacht geeft het kabinet aan vluchtelingen die op de vlucht van hun kinderen, echtgenoot of ongehuwde partner zijn gescheiden.

De komende jaren staat het thema migratie en mensenrechten nadrukkelijk op de agenda van het College. Ontwikkelingen op het terrein van gezinshereniging, arbeidsmigratie uit Midden- en Oost-Europese landen en het beleid inzake de verlening van een verblijfsvergunning aan vreemdelingen die buiten hun schuld niet kunnen terugkeren volgt het College op de voet.

3. Ouderenzorg en mensenrechten

De laatste jaren zijn er veel signalen dat er zaken misgaan in sommige verzorgings- en verpleeghuizen. Ouderen worden soms verwaarloosd en/of mishandeld. Voorbeelden zijn pyamadagen, ernstige lichamelijke vervuiling, onjuiste medicatie en gebruik van dwangmiddelen. Voor de kwetsbare en afhankelijke ouderen lijken aldus het recht op gezondheid (kwaliteit, toegankelijkheid en beschikbaarheid van zorg) en andere mensenrechten, zoals privacy en zelfbeschikking in het geding te zijn. Het College zal hiernaar onderzoek uitvoeren en wil handvatten aanreiken voor de waarborging van de mensenrechten van deze kwetsbare groep door overheid en zorginstellingen. Het College beveelt u aan de volgende tekst in het regeerakkoord op te nemen.

Het kabinet haalt het probleem van ouderenmishandeling uit de taboesfeer. Het huidige regeringsbeleid rond de aanpak van ouderenmishandeling wordt voortgezet en aangevuld met kwaliteitsnormen die een mensenrechtelijke benadering van ouderenzorg versterken.

4. Discriminatie bij de toegang tot de arbeid

Discriminatie bij de toegang tot de arbeid is nog steeds aan de orde van de dag. Dit treft zowel ouderen als jongeren. Doordat sinds enkele jaren steeds vaker arbeid wordt verricht op tijdelijke basis, hebben vooral jongeren zelden een contract voor onbepaalde tijd. Duurzame inzetbaarheid van 55-plussers is wel noodzakelijk, maar nog geen gegeven. Arbeidsgehandicapten hebben weinig kans op een baan. Vooroordelen spelen hierbij een belangrijke rol.

Nederlandse ondernemers moeten mensen met talenten niet uitsluiten, ze zijn hard nodig. In verkiezingsprogramma's is dit onder ogen gezien en worden wetsvoorstellen gedaan om quota wettelijk vast te leggen voor mensen met een handicap, vrouwen of ouderen. Andere voorstellen zien op samenvoegen van de Wajong met andere wetten als de Wet werk en bijstand (Wwb) en de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) tot één Participatiewet. Dit laatste kan echter frictie opleveren met de verplichtingen uit de Wet

gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte (WGBH/CZ). Het College vraagt aandacht voor toegang tot de arbeid in tijden van een economische crisis en om het volgende in het regeerakkoord op te nemen.

Het kabinet streeft naar een verhoging van de arbeidsparticipatie van jongeren, ouderen, mensen met een handicap, etnische minderheden en vrouwen.

Het kabinet doet een voorstel om de Wajong samen te voegen met andere wetten als de Wwb en de Wsw tot één Participatiewet. Hiertoe vraagt het kabinet advies aan het College voor de Rechten van de Mens over de mogelijke frictie van een dergelijke Participatiewet met de WGBH/CZ.

5. Snelle ratificatie Verdrag Rechten van personen met een handicap

Binnen de Europese Unie hebben 22 lidstaten inmiddels het Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap geratificeerd. Wereldwijd zijn al 119 VN-lidstaten partij bij dit Verdrag. Nederland heeft het Verdrag nog steeds niet geratificeerd, terwijl mensen met een beperking in Nederland op veel terreinen achtergesteld zijn ten opzichte van anderen. Participatie van mensen met een beperking is geen gunst, maar een recht. Dit blijkt uit het Verdrag, maar ook uit andere mensenrechtenverdragen waar Nederland aan gebonden is.

Het kabinet dient zo snel mogelijk in de Tweede Kamer het wetsvoorstel in tot ratificatie van het VN-Verdrag voor Personen met een Handicap.

Tot slot

De bevoegdheid van de Commissie Gelijke Behandeling om gelijkebehandelingswetgeving te handhaven gaat volledig over naar het College. Het tegengaan van discriminatie en het bevorderen van gelijke behandeling op de wettelijke beschermde gronden (onder meer ras, geslacht, seksuele gerichtheid, godsdienst en levensovertuiging) blijven dan ook onverminderd de aandacht van het College behouden.

Mocht u naar aanleiding van onze adviezen een gesprek wensen met het College, dan verzoek ik u contact op te nemen met Wendy van der Tol (senior medewerker politieke zaken) via w.van.der.tol@cgb.nl of telefoonnummer 030- 888 3 853.

Een kopie van dit schrijven verstuur ik aan alle fractievoorzitters in de Tweede Kamer.

Met vriendelijke groet,

Laurien J.L. Koster

Voorzitter Commissie Gelijke Behandeling/ College voor de Rechten van de Mens i.o.